

Balesetelhárítás.

Írta: Lukács József,

az Országos Munkásbetegsegélyző és Balesetbiztosító
Pénztár alelnöke.

Idestova két éve, hogy e lap hasábjain a fenti címen kifejtettem, hogy az Országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztosító pénztár, üzembesorozási osztálya útján kiválóan hivatott volna arra, hogy a német Beruifsgenossenschaftok kitűnően bevált Revisionsingenieure intézményét hazánkban meghonosítsa. Rámutatam arra is, hogy ez elsőrendű munkaadói érdek s így ama reménynek adtam kifejezést, hogy a magyar gyár-
ipar képviselői ennek az intézménynek létesítésére módot fognak találni.

Nos hát hosszú s igen beható tárgyalások után, melyeken az Állami Munkásbiztosítási hivatal egy a kérdéshez hozzáértő műszaki közege mindvégig részt vett, az Országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztosító pénztár igazgatósága f. é. április havában tartott ülésén egyhangú lelkesedéssel elhatározta, hogy az 1913-ik évi költségvetésben 109.800 korona összeggel szereplő „balesetelhárítási költségek” terhére, megindítja a balesetelhárítási akciót, szervezvéen egy balesetelhárítási szaktanácsot s irányelvül tűzvéen ki azt, amire mint elsőrendű követelményre már fentidézett cikkemben is rámutattam: az akciónak szigorúan szakmaszerű központi irányítását, másrészt az, ez alapon kiadandó intézkedések és normák végrehajtásának fokához képest a veszélyességi arányszámoknak a valószínű kockázathoz mért üzletszerű megállapítását.

A magy. kir. állami munkásbiztosítási hivatal az Országos pénztár eme határozatának végrehajtását f. é. július hó 12-én kelt leiratával egyszerűen lehetetlené tette. E lapok olvasóit nem terhelhetem avval, hogy e rendelet zeg-zugos szövevényes ösvényein végig vezessek. Röviden tehát 3 pontban összefoglalva csak annyit, hogy:

1. kétségbevonja az Országos pénztárnak azt a jogát, hogy balesetelhárítással foglalkozzék, reámutatván arra, hogy az ipari és keresk. alkalmazottak betegség és baleset esetére való biztosításáról szóló 1907. évi XIX. t.-c 183. §-a szerint ez az iparfelügyelők dolga és fel sem szabad tételezni, hogy az állami és közhatósági munkásvédelem nem felel meg a balesetbiztosítás terheit viselő érdekeltég igényeinek és így

2. ennek az érdekeltégnek nem állhat érdekében saját költségén külön balesetelhárítási akcióról gondoskodni, de az Országos pénztár ezzel a költséggel azokat meg sem terhelheti, mert bár igaz az, hogy a pénztár választott önkormányzati szervei képviselik az egész teherviselő érdekeltéget s annak nevében vállalnak terheket és kötelezettségeket, de ezek sem vállalhatnak a munkaadók nevében olyan kötelezettségeket, melyek

nem a pénztár törvényszerű jogaiból és kötelességeiből folynak. Last but not least mindezek alapján

3. a hivatalos az 1913-ik évi kezelési költségelőirányzatban a már idézett címen előirányzott 109.800 koronás kiadási tételt nem hagyja jóvá, hanem megengedi, hogy ugyané napon kelt másik rendeletével az Országos pénztár 1.714.500 koronás igazgatási költségvetését 1.300.000 koronára redukáló s még tételenként megállapítandó igazgatási költségvetésben történjék erről gondoskodás, de csak úgy, hogy az Országos pénztár az új üzembesorozás céljából szükséges kiszállásokhoz való személyzetet állíthassa be.

Nézzük már most sorjában, pontonként, hogy mennyire helyes a Hivatal okfejtése:

ad 1. Az 1911. évben 40.362 ipari baleset történt; az iparfelügyelők 1044, mond Ezernegyvennégy balesetvizsgálati tárgyaláson vettek részt. (V. ö. az 1911. évi iparfelügyelői jelentést.)

Ennyi elég volna, ha nem kellene hangsúlyoznunk azt, hogy az iparfelügyelők maguk mutatnak rá, panaszkodva jelentésükben, hogy feladatuknak nem képesek eleget tenni. Személyzeti statusuk olyan kicsiny, hogy rendelet van arról, hogy a gyár vizsgálat csak kazánvizsgálattal kapcsolatosan végzendő; az iparfelügyelő balesetelhárítás ügyben csak véleményező fórum, míg a végrehajtó közeg az I. és II. fokú iparhatóság (L. közigazgatásunk gyorsaságát!). S míg az a balesetelhárítási szervezet, amelyről az állami hivatal szerint fel sem szabad tételezni, hogy nem elégítené ki az iparnak ez irányú érdekét, maga állapítja meg, hogy képtelen ezt a feladatot ellátni, addig viszont az Országos pénztárnak az Állami Munkásbiztosítási Hivatal által igaz, hogy régen, még 1908-ban – jóváhagyott alapszabályai (4. §.) egyenesen feladatává teszi, hogy a balesetelhárításban közreműködjék. De végre legutóbb kelt rendeletében a Hivatal maga is a pénztár törvényszerű hatáskörének ismeri el, az üzemek baleseti veszélyességének és az ezzel járó baleseti kockázatnak a foganatosított balesetvédelmi berendezések fokához mérten való megállapítását és ennek megfelelőleg a veszélyességi osztályokba különböző veszélyességi arányszámmal való besorozását. De tovább: a törvény 183. §-a szerint bizonyos – nem az összes – üzemek balesetelhárítására szükséges intézkedések ellenőrzésére az iparfelügyelők hivatottak, a 169. §. szerint a balesetelhárítás vezetése és annak biztosítási felügyelők útján való ellenőrzése meg az Állami Hivatal biztosítási osztálya hatáskörébe tartozik, az érdekelt iparágak és ipari szakmák meghallgatása mellett.

A törvény ilyen labilis fogalmazása mellett, amikor vezetésről és ellenőrzésről beszél, de arról egy szóval sem, hogy maga az elhárítás kinek a hatáskörébe tartozik, talán nemcsak megengedhető, de egyedül helyes az Országos pénztár az az álláspontja, hogy az ő szervezete – melynek önkormányzatában helyt foglal két érdekeltég: az egyik, a balesetek áldozatainak kép-

*) L. I. évfolyam 12. szám.

viselői: a biztosítottak; a másik: a baleseti terheket viselő munkaadók – leginkább alkalmas, sőt egyedül illetékes az elhárítási akcióra, mert míg az iparfelügyeletnél és más hatóságoknál ez lehet munkakör, de semmi egyéb, addig az Országos pénztár kebelében levő mindkét érdekeltiségnek ez vitális érdeke; mondjuk ki magyarul: *élet- és zsebkérdés* egyaránt, félretéve minden humanizmust s egyéb könyörületeséget! illúziót sőt azt a körülményt is, hogy ilyen formán az Országos pénztár egy elsőrendű fontosságú állami kötelességet: *a munkásvédelmet* szolgálja. Ebbe azután belekapcsolódik

ad 2. az állami hivatal azon különös s tisztán bürokrata álláspontja, hogy a munkaadó érdekeltiség igazgatósági tagjai az egész érdekeltiség nevében nem vállalhatnak ekkora terheket. (Talán népszavazást akar svájci mintára 28.000 nagy munkaadóval!) Tagadom, hogy ez terhet jelent, sőt bizonyítani kívánom, hogy financiai szempontból még hozzá nyereséges üzlet, mert a mint többször idézett cikkemben már rámutattam arra, hogy a német Berufsgenossenschaftok 25 év alatt az 100 munkásra eső 0.44 állandó munkaképtelenségi esetet leszorították 0.06-ra 1000 márka munkabéréneként 19 pfennig költséggel, – hozzátehetem még azt is, hogy a rengeteg baleseti százalékkal dolgozó Norddeutsche Holzberufsgenossenschaft ugyancsak 25 év alatt (1885–1909) a halálesetek számát 15 százalékról 4 százalékra, a teljes állandó munkaképtelenséget 1 százalékról 0.3 százalékra s a részleges állandó munkaképtelenséget pedig 60 százalékról 27 százalékra szállította le. Persze nem az állami Hivatal módszerével, nem állami (iparfelügyelői és iparhatósági) beavatkozással, nem szabályrendeletekkel, melyekre kiálló példa hazánkban a foszforos gyufák gyártását szabályozó, a veszélyes iparokra eddig kiadott egyetlen szabályrendelet keresztülvitelének nehézsége, hanem főként azon az üzleti alapon, melyre az Országos pénztár is felépíteni kívánja a maga balesetelhárítási akcióját, hogy a *baleseti óvintézkedések szempontjából jól felszerelt üzemeket* alacsonyabb veszélyességi arányszámmal ennek megfelelően *alacsonyabb baleseti járulékkal rója meg*, a munkaadókat egyenesen kitanítja a megfelelő óvókészülékek berendezésére s közli velük, hogy az ilyen övrendszabályok bevezetése milyen csökkentő hatással lesz a baleseti járulékok nagyságára s így a munkaadót *a baleseti járulékon való megtakarítás, a minden hatósági intézkedésnél hathatósabb üzleti előny erejével bírja rá a balesetelhárítást szolgáló intézkedések megtételére*. Sőt még tovább is mentek egyes Berufsgenossenschaftok, pld. a faipari a balesetelhárítási szempontból igen értékes óvókészüléket, ingyen osztott ki a munkaadók között.

ad 3. A Hivatal nem hagyja jóvá a kezelési költség-számlán erre a célra előirányzott 109.800 koronát. Miután az egész kérdésnek ez a punctum saliens s a financiai vonatkozásánál fogva belekapcsolódik az 1913-iki költségvetésbe, ez utóbbiról is beszélnünk kell.

A törvény 173. §-a imperative rendelkezik arról, hogy az Állami Hivatal az Országos pénztár ügy és vagyongazdálkodást évenként legalább egyszer a helyszínén alapos és beható vizsgálat alá tartozik venni. Az állami hivatal ennek a kötelességének az Országos pénztár fenállását követő ötödik esztendejében – 1912-ben tett először eleget. Kilenc hónapon keresztül februártól–decemberig vizsgált egy 8 főtisztviselőből álló bizottság egy osztálytanácsos bíró vezetésével. E bizottság elnöke az egész idő alatt 30-nál több elnökségi és 8-nál több igazgatósági ülésen vett részt s a költségvetés előkészítésébe nemcsak irányító, de *döntő* befolyással volt. Az

ő igazán buzgó, mindenre kiterjedő érdeklődésén s szakszerű rábeszélésén múlt, hogy az Országos pénztár igazgatósága az eredetileg 1,990.000 koronára tervezett *igazgatási költségvetését* 1,714.500 koronára redukálta és a *kezelési költség számlát* a balesetelhárításra felvett 109.800 koronával 236.100 koronában, azaz a költségvetés végösszegét 1,950.660 koronában állapította meg, illetőleg így terjesztette a közgyűlés elé. Ezt a költségvetést aztán a vizsgáló bizottság fentemlített elnöke annyira reálisnak ismerte el, hogy nem egyszer jelentette ki, hogy ezt körömszakadtáig védeni fogja a többség (állami hivatal és kereskedelemügyi minisztérium) előtt és meg van arról győződve, hogy a költségvetést ilyen alakban el is fogják fogadni.

A közgyűlés, már tudatában lévén annak, az akkori kereskedelemügyi miniszter úr személyes közlése után, hogy az államkincstár ezekből a kiadásokból csak 1,300.000 korona igazgatási költséget vállal, elvileg ugyan kimondotta, hogy az egész költségvetést az államkincstár tartozik magára vállalni, de ennek elmaradása esetén előre elhatározta, hogy a különbözetet a kezelési költség-számlán az önkormányzat vállalni fogja. Messzire vezetné e költségvetés realitásának taglálása, s azért csak annyit jegyzünk meg, hogy az 1912-1 költség 1,885.000 korona volt, melyből az állam csak 600.000 koronát vállalt, míg az autonomia a fenmaradó 1,285.000 koronát vállalta. A taglétszám emelkedéssel szemben pedig a költségvetési többlet elenyésző. A főszempont azonban az, hogy az állam által nem vállalt költségeknek a kezelési költség-számlára való átvitele 1909. óta állandó praxis s a többség ezt nem is kifogásolta, lévén a törvényben az igazgatási és kezelési költség közötti határ rendkívül elmosódott, az *állami munkásvédelmi hivatal által jóváhagyott* alapszabályok 191. §-a szerint pedig határozottan ki lévén mondva, „hogy az igazgatási költségek terhére az állam által el nem vállalt kiadások *kezelési költségekként számolandók el*”.

Az tehát, hogy a kereskedelemügyi miniszter az igazgatási költség-számla 1,714.500 koronányi összegéből csak 1,300.000 koronát vállalt, nem volt meglepetés, de hogy az állami hivatal ezt megtette azzal, hogy a kezelési költség-számlát teljesen törölte, s az 1,950.660 koronás összköltségvetést 1,300.000 koronás költségvetésbe kívánja beleszorítani, méltó elkeseredést váltott ki mindkét érdekeltiségben annyival is inkább, mivel lehetetlenség volt feltételezni azt, hogy a hivatal egy kebeléből kiküldött 9 hónapig vizsgáló főtisztviselő-bizottság álláspontját teljesen negligálva, a bizottság elnöke által nem egyszer hangoztatott s előbb már ismertetett nézetet egyszerűen sutba dobja.

Ugyancsak így cselekedett a hivatal azzal, hogy a balesetelhárítási tervezetet sem találta elfogadhatónak, holott ezt meg a hivatalnak egy a tárgyalásra kiküldött szakfőtisztviselője, a tárgyalás folyamán jónak, helyesnek ismerte el, annál is inkább, mivel az ő megfelelő javaslatai ebben rendre érvényesültek.

Nos hát az Országos Pénztár elment a lojalitás legvégsőbb határáig. Saját kizárólagos autonóm hatáskörébe a lehető legmesszebbmenő kooperációt biztosított az állami hivatal kiküldöttjeinek, elősegíteni óhajtván így az ügyek nyugodt menetét, mert bizton remélte, hogy az állami hivatal főtisztviselőiért az állami hivatal helyt is áll.

Nem így történt! Az Országos pénztár igazgatóságának munkaadó érdekeltisége azonban ezt szó nélkül eltűrni nem hajlandó. Ez az érdekeltiségi képviselő a balesetelhárítást annyira szükségesnek, gyümölcsözőnek tartotta, hogy költségeit egyhangú lelkesedéssel

magára vállalta. Tartozott ezzel azoknak, akik őket kiküldték s akik a baleseti járadékok évről-évre való óriási emelkedését egykedvűen nézni nem voltak többé hajlandók. Mikor tehát ők az elhárítási akció életbeléptetését egyelőre a legveszélyesebb iparágak terén elhátározták, számoltak azzal, hogy ebbeli szándékukban felülről csak támogatásban fognak részesülni.

Biztos a hitünk, hogy a kereskedelmi kormányzat vezetője, ki az eleven ipari élet levegőjéből került a ministeri székbe – mint a munkásbiztosítás főfelügyeleti fóruma – teljes erővel támogatni fogja az egész magyar ipari érdekeltséget magában foglaló országos pénztár azon törekvését, hogy az egyedül hatásos üzleti alapon nyugvó balesetelhárítással az iparnak a baleseti terhet okozta termelési költségeit csökkentse, másrészt az ipari termelés egyik legfontosabb, faktorának, a munkásságnak életét, testi épségét és munkaerejét az üzemi veszélyektől sértetlenül megóvja.